

Zonnekruid (*Helénium*)

Nazomerperikelen

Een stedelijke bijenweide, zoals die rond mijn bijenstand in Leiden is gelegen, wordt door mij nog steeds als de beste aangemerkt. Hij maakt structureel deel uit van de woonomgeving en kan in zekere zin blijvend genoemd worden. In imkersogen kunnen natuurlijk nog verbeteringen aangebracht worden, zowel in aanleg als in onderhoud, maar bijenvolken gedijen prima in deze omgeving. Bovendien kan er, zelfs met de gevolgde zwermmethode, nog een redelijke honigopbrengst worden verwacht. Het is ook overweldigend die bloemenrijkdom in april en mei. In juni wordt die weelde snel minder, alhoewel de bijen nog veel nectar en stuifmeel kunnen halen. In de nazomer worden haast alle beschikbare drachtbronnen benut. Eén daarvan is een hybride van het zonnekruid (*Helénium*), waarvan een grote groep in het nabijgelegen gemeentepark staat. Dat de bloemen druk bevlogen kunnen worden kon ik aflezen aan de stuifmeelklompjes die op de bodemlade van een volk waren gevallen, ze waren bijna allemaal van deze cultuurvorm.

Uit Amerika

Het geslacht *Helénium* behoort tot de Compositienfamilie (*Compósitae*) en telt ongeveer 40 soorten, alle van oorsprong afkomstig uit Noord- en Centraal Amerika. Het zijn stevige planten, die afhankelijk van de soort, éénjarig of overblijvend zijn. Van een aantal soorten, van welke is niet met zekerheid te zeggen, hebben zich door kruisingen hybriden gevormd. Ze hebben de verzamelnaam *Helénium-Hybriden* gekregen.

Vaste plant

Helénium-Hybriden zijn overblijvende planten, afhankelijk van de cultuurvorm in hoogte variërend van 1-1,30 meter. Evenals de originele soorten hebben de hybriden stevige stengels, die zich bovenaan de plant vertakken. De bladeren hebben een iets getande rand en staan verspreid langs de stengels. Ze zijn ongesteeld en de bladvoet zet zich gevleugeld langs de stengel voort.

Bloeit in de nazomer

In augustus en september staan de cultivars volop in bloei. Sommige beginnen iets eerder. De bloemen staan in hoofdjes met een rij lintbloemen langs de rand en een groot aantal buisbloemen in het midden. De omwindselbladeren onder aan het hoofdje zijn smal en kort. De bodem van het hoofdje is bolrond waardoor ook het centrum van het hoofdje bolvormig boven de randbloemen uitsteekt. De lintbloemen langs de rand hebben hier duidelijk de functie van lokbloemen. Ze geven ook de kleur aan de hoofdjes, ze zijn rood, roodbruin, geel of bruingevlamd geel. Bij lokbloemen komt veelal één van de voortplantingsfuncties, soms beide, niet tot ontwikkeling. Bij de lokbloemen van de cultivars zijn het de meeldraden die ontbreken. De buisbloemen zijn wel tweeslachtig, zowel meeldraden als stamper zijn in de bloem aanwezig. Bij het begin van de bloei van de buisbloemen wordt het stuifmeel door de verdikte einden van de dan nog tegen elkaar liggende stempels uit het meeldradenkokertje geduwd. De helmdraden helpen daarbij een handje, want als de bloem iets heen en weer wordt bewogen, gaan deze zich krommen waardoor het kokertje ongeveer een halve millimeter naar beneden wordt getrokken. Het stuifmeel perst dan naar buiten. Die beweging van de bloemen zal worden veroorzaakt als er insecten overheen lopen. Na de afgifte van het stuifmeel gaan de buisbloemen over in het vrouwelijk stadium; de stempels buigen naar buiten.

Goede stuifmeelleverancier

Door bijen wordt vooral stuifmeel op de bloemen verzameld. Zo in het najaar leveren de *Helénium-Hybriden* en andere soorten van het zonnekruid een welkome bijdrage aan de bijenweide. Ze zouden eigenlijk in geen tuin mogen ontbreken. Ze groeien het beste op een niet te snel drogende grond, want ze kunnen niet zo goed tegen droogte. Een zonnige standplaats is het beste. De planten stoelen behoorlijk uit en vragen veel voedingsstoffen van de grond. Daarom is het beslist nodig ze eens in de 3 à 4 jaar te delen.

Helénium cv. 'Kupferzwerg'

A bloeiwijze; B stengelblad; C randbloem; D buisbloem in mannelijk (1) en vrouwelijk (2) stadium; E uiteengeslagen meeldraden; F stuifmeelkorrel: 1 polair, 2 equatoriaal; G stempels.